

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi – experimental research) ศึกษาแบบสอง
สองกลุ่มวัดผลก่อนและหลังการทดลอง (Two – groups pretest – posttest design) มีวัตถุประสงค์
เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้ความสามารถตนเองของมารดาในการดูแลทารกคลอด
ก่อนกำหนด ต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง พฤติกรรมของมารดาในการดูแลทารกคลอดก่อน
กำหนด และน้ำหนักตัวทารก

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ศึกษา คือ มารดาครรภ์แรก และทารกคลอดก่อนกำหนดที่เข้ารับการรักษาใน
หอผู้ป่วยทารกแรกเกิด โรงพยาบาลสมุทรปราการ โดยมีสถิติทารกคลอดก่อนกำหนด ปี พ.ศ. 2555
และพ.ศ. 2556 คือ 223 และ 204 ราย ตามลำดับ (โรงพยาบาลสมุทรปราการ, 2556)

กลุ่มตัวอย่าง คือ มารดาครรภ์แรก และทารกคลอดก่อนกำหนด ที่เข้ารับการรักษาใน
หอผู้ป่วยทารกแรกเกิด โรงพยาบาลสมุทรปราการ ในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2555 ถึงเดือนมีนาคม
พ.ศ. 2556 ซึ่งมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ (Inclusion criteria) ดังนี้

คุณสมบัติของมารดา

1. มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป
2. ไม่มีภาวะแทรกซ้อนหลังคลอด
3. สามารถติดต่อสื่อสารกับพยาบาลในการดูแลทารกได้
4. ยินยอมเข้าร่วมในการวิจัย

คุณสมบัติของทารก

1. เป็นทารกแรกเกิดอายุครรภ์ก่อน 37 สัปดาห์ (จากผล Ultrasound) โดยไม่คำนึงถึง
น้ำหนักแรกเกิด
2. มีอายุไม่เกิน 48 ชั่วโมงหลังคลอด
3. ไม่มีความพิการแต่กำเนิด และภาวะแทรกซ้อนรุนแรง ได้แก่ ภาวะขาดออกซิเจน
รุนแรง ภาวะชัก ติดเชื้อแรกเกิดจากมารดาอย่างรุนแรง โดยการวินิจฉัยของแพทย์

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ ผู้วิจัยใช้การประมาณกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการตามข้อเสนอแนะของ Polit and Hungler (1999) ที่กล่าวว่า เมื่อนักวิจัยมีเหตุผลที่สามารถทำให้เชื่อว่าตัวแปรที่สนใจนั้นมีความเหมือนกันในประชากรที่ศึกษา ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่น้อยอาจจะเพียงพอในการตอบวัตถุประสงค์ ร่วมกับลักษณะการวิจัยทางการแพทย์ที่มีการสูญเสียกลุ่มตัวอย่างได้ง่ายขณะดำเนินการวิจัย ซึ่งสามารถกำหนดกลุ่มตัวอย่างได้อย่างน้อยกลุ่มละ 10 ราย (Polit & Hungler, 1999, pp. 290-292) ดังนั้นในการวิจัยนี้จึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ราย โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 15 ราย คือ กลุ่มควบคุมซึ่งเป็นมารดาที่ได้รับการดูแลตามปกติ และกลุ่มทดลองซึ่งเป็นมารดาที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด สุ่มเข้ากลุ่มทดลองก่อน 15 ราย จนครบตามจำนวนที่ต้องการ หลังจากนั้นจึงสุ่มเข้ากลุ่มควบคุมต่อจนครบ 15 ราย

การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

1. คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากร โดยเลือกจากมารดาครรภ์แรกและทารกคลอดก่อนกำหนดที่เข้ารับการรักษาที่หอผู้ป่วยทารกแรกเกิด โรงพยาบาลสมุทรปราการ จากสถิติทารกคลอดก่อนกำหนด ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด เฉลี่ยวันละ 1-2 ราย แต่ในบางวันอาจไม่มีผู้ป่วยที่ตรงตามคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บตัวอย่างเพียงวันละ 1 ราย เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของกลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ตามช่วงเวลา ด้วยการจับฉลากผลที่ได้ คือ จัดเข้ากลุ่มทดลองก่อนใน 2 เดือนแรก ได้แก่ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2555 และมกราคม พ.ศ. 2556 จนครบตามจำนวน 15 ราย หลังจากนั้น 2 เดือนต่อไป จัดเข้ากลุ่มควบคุมได้แก่ เดือนกุมภาพันธ์และมีนาคม พ.ศ. 2556 จนครบตามจำนวน 15 ราย เช่นเดียวกัน
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ไม่มีการปนเปื้อน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มไม่มีโอกาสพบกัน ดังนั้นจึงไม่มีปัจจัยภายนอกจากการถ่ายเทสิ่งทดลองระหว่างกลุ่ม (Contaminate of treatment)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 2 ส่วน คือ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือ โปรแกรมส่งเสริมการรับรู้ความสามารถตนเองของมารดาในการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด ซึ่งเป็นการดำเนินกิจกรรมอย่างมีแบบแผน เพื่อให้มารดาครั้งแรกที่ขาดประสบการณ์ในการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด มีการรับรู้ในความสามารถของตนเองเพิ่มขึ้น ปฏิบัติพฤติกรรมการดูแลได้ถูกต้อง ส่งผลให้น้ำหนักตัวทารกเพิ่มขึ้นเหมาะสมตามวัย ภายในโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้ความสามารถตนเองของมารดาในการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด ประกอบด้วยแผนการสอนการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด และคู่มือการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาตำรา เอกสาร และบททวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ตามทฤษฎีการรับรู้ความสามารถตนเองของ Bandura (1997) โดยมีการให้ความรู้ด้วยการบรรยายประกอบการชมวีดิทัศน์การสาธิตวิธีการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด การให้มารดาได้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ให้มารดาได้มีโอกาสนำความรู้สึเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติดูแลบุตร พร้อมทั้งชี้แนะ และให้กำลังใจมารดา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 แผนการสอนการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด มีเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของทารกคลอดก่อนกำหนด ปัญหา อาการผิดปกติที่พบได้บ่อย และการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด วิธีการสอนโดยการบรรยาย พร้อมทั้งสาธิต และให้มารดาฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการอภิปรายเกี่ยวกับการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด

1.2 วิดีทัศน์ เรื่อง การดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด ประกอบด้วย วิธีการให้นมทารก การอาบน้ำ และการดูแลความสะอาดหลังการขับถ่าย วิดีทัศน์มีลักษณะเป็นภาพเคลื่อนไหวพร้อมเสียงบรรยายประกอบ ผู้วิจัยตัดต่อจากวีดิทัศน์เรื่อง รักลูก ตอนลูกกลับบ้าน จากโรงพยาบาลศิริราช ซึ่งได้รับการอนุญาตจากคณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล

1.3 คู่มือการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเอง เนื้อหาประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับทารกคลอดก่อนกำหนด ได้แก่ ลักษณะทั่วไปของทารกคลอดก่อนกำหนด ปัญหา อาการผิดปกติที่พบได้บ่อย และการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด เช่น การอุ้มทารก การอาบน้ำ และการให้นม เป็นต้น การส่งเสริมพัฒนาการ และการป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบบันทึกข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

2.1.1 แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลของมารดา และครอบครัว ได้แก่ อายุมารดา สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครอบครัว ลักษณะครอบครัว

2.1.2 แบบบันทึกประวัติการตั้งครรภ์ ได้แก่ วิธีการคลอด คือ การคลอดปกติทางช่องคลอด (Normal labor) โดยเครื่องดูดสุญญากาศ (Vacuum extraction) การผ่าคลอดทางหน้าท้อง (Cesarean section)

2.1.3 แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลของทารก ได้แก่ เพศ อายุครรภ์ (จากผล U/S) คะแนนแอฟการ์ (Apgar score) น้ำหนักแรกเกิด และการวินิจฉัยโรค

2.2 แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด ผู้วิจัยนำมาจากแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของมารดาในการเลี้ยงดูบุตรของ สุทธิ หนู่งอาหลี (2547) ซึ่งสร้างขึ้นตามแนวคิดทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของ Bandura (1997) ประกอบด้วยข้อคำถาม 20 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการดูแลทางด้านร่างกายบุตร จำนวน 11 ข้อ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการของบุตร จำนวน 3 ข้อ ด้านการป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับบุตร จำนวน 6 ข้อ โดยให้มารดาครรภ์แรกที่มีบุตรคลอดก่อนกำหนดเป็นผู้ตอบ และตอบตามความรู้สึกของตนเองที่มีต่อการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด ลักษณะของคำตอบเป็นมาตราประมาณค่า (Rating scale) 4 ระดับ ดังนี้

ไม่มั่นใจเลย	หมายถึง	เมื่อผู้ตอบเห็นว่า ข้อความในประโยคนั้น ตรงกับความรู้สึกท่านไม่มีความมั่นใจเลยที่จะสามารถ ปฏิบัติกิจกรรม
มั่นใจน้อย	หมายถึง	เมื่อผู้ตอบเห็นว่าข้อความในประโยคนั้น ตรงกับ ความรู้สึกท่านมีความมั่นใจน้อยที่จะสามารถปฏิบัติ กิจกรรม
มั่นใจมาก	หมายถึง	เมื่อผู้ตอบเห็นว่าข้อความในประโยคนั้น ตรงกับ ความรู้สึกท่านมีความมั่นใจมากที่จะสามารถปฏิบัติ กิจกรรม
มั่นใจมากที่สุด	หมายถึง	เมื่อผู้ตอบเห็นว่าข้อความในประโยคนั้น ตรงกับ ความรู้สึก ท่านมีความมั่นใจมากที่สุดที่จะสามารถ ปฏิบัติกิจกรรม

การให้คะแนน พิจารณาตามเกณฑ์ ดังนี้

ไม่มั่นใจเลย	ได้	1	คะแนน
มั่นใจน้อย	ได้	2	คะแนน
มั่นใจมาก	ได้	3	คะแนน
มั่นใจมากที่สุด	ได้	4	คะแนน

คะแนนการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด เป็นคะแนนรวมจากแบบประเมินทั้งฉบับ คะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ 1.00 คะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ 4.00 แปลผลดังนี้ คือ คะแนนเฉลี่ยสูง หมายถึง มารดามีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนดอยู่ในระดับสูง คะแนนเฉลี่ยต่ำ หมายถึง มารดามีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนดอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งสุหรี หนองอาหิได้รายงานค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) เท่ากับ 1.00 และได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .86

2.3 แบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนดของมารดา ผู้วิจัยนำมาจากแบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนดของมารดาของ กุลลดา เปรมจิตร (2547) ประกอบด้วยข้อคำถาม 20 ข้อ ครอบคลุมเนื้อหา 3 ด้าน ได้แก่ การดูแลด้านร่างกาย จำนวน 9 ข้อ การส่งเสริมพัฒนาการมี 5 ข้อ และการป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับบุตรมี 6 ข้อ เป็นข้อความทางด้านบวกทั้งหมด (Positive statement) ลักษณะคำตอบเป็นการให้คะแนนความบ่อยครั้ง โดยให้มารดาครรภ์แรกที่มีบุตรคลอดก่อนกำหนดเป็นผู้ตอบในการปฏิบัติการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด เป็นมาตราประมาณค่า (Rating scale) 4 ระดับ ตั้งแต่ทำทุกครั้งถึงไม่เคยทำเลย ดังนี้

ทำทุกครั้ง	หมายถึง	มีการปฏิบัติพฤติกรรมทุกครั้งที่มีเหตุการณ์ในข้อนั้น ๆ เกิดขึ้น
ทำเป็นส่วนใหญ่	หมายถึง	มีการปฏิบัติพฤติกรรมนั้นแทบทุกครั้งที่มีเหตุการณ์ในข้อนั้น ๆ เกิดขึ้น
ไม่ค่อยได้ทำ	หมายถึง	มีการปฏิบัติพฤติกรรมนั้นเป็นบางครั้งที่มีเหตุการณ์ในข้อนั้น ๆ เกิดขึ้น
ไม่เคยทำเลย	หมายถึง	ไม่เคยมีการปฏิบัติพฤติกรรมนั้นเลยเมื่อมีเหตุการณ์ในข้อนั้น ๆ เกิดขึ้น

การให้คะแนน พิจารณาตามเกณฑ์ดังนี้

ทำทุกครั้ง	ได้	4	คะแนน
ทำเป็นส่วนใหญ่	ได้	3	คะแนน
ไม่ค่อยได้ทำ	ได้	2	คะแนน
ไม่เคยทำเลย	ได้	1	คะแนน

คะแนนพฤติกรรมการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด เป็นคะแนนรวมจากแบบประเมินทั้งฉบับ คะแนนเฉลี่ยต่ำสุด คือ 1.00 คะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ 4.00 แปลผลดังนี้ คือ คะแนนเฉลี่ยสูง หมายถึง มารดามีพฤติกรรมในการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนดดี คะแนนเฉลี่ยต่ำ หมายถึง มารดา

มีพฤติกรรมในการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนดไม่ดี ซึ่งกุลดา เปรมจิตร ได้รายงานค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) เท่ากับ .90 และได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .93

2.4 เครื่องชั่งน้ำหนักตัวทารก เป็นเครื่องชั่งน้ำหนักแบบ Digital รุ่น Mod. 727 ที่ได้มาตรฐานของบริษัท Seca มีหน่วยวัดเป็นกรัม สามารถอ่านค่าเป็นกรัมได้ เนื่องจากมีความละเอียดของค่าทศนิยม 2 ตำแหน่ง มีหน่วยวัดตั้งแต่ 0.01-9.99 กิโลกรัม ซึ่งได้ผ่านการปรับสมดุล (Calibrate) ของเครื่องจากทางหน่วยงานหอผู้ป่วยทารกแรกเกิดทุก 1 เดือนและจากบริษัททุก 1 ปี ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือสำหรับชั่งน้ำหนักทารก

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย

1. การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity)

ผู้วิจัยนำโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้ความสามารถของตนเอง ในการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด ตรวจสอบความตรงของเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ประกอบด้วย อาจารย์พยาบาลสาขาวิชาการพยาบาลเด็ก 2 ท่าน พยาบาลผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาลทารก 1 ท่าน ภายหลังการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเอง ในการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนดของสุหรี หนองอาหลิ (2547) และแบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด ของมารดาของ กุลดา เปรมจิตร (2547) ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาแล้ว

2. การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด และแบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนดของมารดาไปทดลองใช้ (Try out) กับมารดาของทารกคลอดก่อนกำหนดที่เข้ารับการรักษาในหอผู้ป่วยทารกแรกเกิดโรงพยาบาลสมุทรปราการ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 ราย และนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficiency) โดยแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด มีสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค เท่ากับ .95 ส่วนแบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนดของมารดามีสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค เท่ากับ .94

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้วิจัยนำเสนอโครงร่างวิทยานิพนธ์และเครื่องมือการวิจัยเสนอต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา และผ่านการรับรองการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย รหัสจริยธรรมเลขที่ 05-10-2555
2. ผู้วิจัยนำเสนอโครงร่างวิทยานิพนธ์และเครื่องมือการวิจัยเสนอต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมวิจัย โรงพยาบาลสมุทรปราการ เพื่อตรวจสอบจริยธรรมการวิจัย และผ่านการรับรองการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยของโรงพยาบาลสมุทรปราการ
3. ผู้วิจัยได้ทำการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง โดยแนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์ ระยะเวลาที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล และรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง ให้ทราบ พร้อมทั้งอธิบายว่าการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสมัครใจ หากกลุ่มตัวอย่างต้องการออกจากการศึกษา สามารถกระทำได้อย่างตลอดเวลา โดยไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อการดูแลรักษา
4. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ถูกเก็บเป็นความลับ โดยใช้เลขที่ของแบบสอบถามเป็นรหัสแทนชื่อ - นามสกุลของกลุ่มตัวอย่าง การวิเคราะห์ข้อมูลมีการนำเสนอเป็นภาพรวม และนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการวิจัยเท่านั้น การเข้าถึงข้อมูลมีเพียงผู้วิจัย และอาจารย์ที่ปรึกษาเท่านั้นที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ หลังจากงานวิจัยนี้เผยแพร่เป็นเวลา 2 ปี ข้อมูลนี้จะถูกทำลายทันที
5. เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินยอมให้ความร่วมมือในการวิจัย จึงให้ลงนามในใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย หลังจากนั้นจึงดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ซึ่งตลอดการวิจัยไม่พบว่ากลุ่มตัวอย่างขอยุติการเข้าร่วมวิจัย

ขั้นตอนการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ

1.1 หลังจากโครงร่างวิทยานิพนธ์ได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาแล้ว ผู้วิจัยนำหนังสือจากคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เสนอต่อผู้อำนวยการ โรงพยาบาลสมุทรปราการ เพื่อขออนุญาตเข้าทำการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2 เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการ โรงพยาบาลสมุทรปราการแล้ว ผู้วิจัยได้เข้าพบหัวหน้ากลุ่มการพยาบาล หัวหน้าหอผู้ป่วยทารกแรกเกิด และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อแนะนำตนเอง อธิบายรายละเอียดการวิจัย และขอความร่วมมือในการทำวิจัย เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มทดลองเสร็จสิ้น จึงเก็บรวบรวมข้อมูลในกลุ่มควบคุม ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการด้วยตนเอง โดยจัด

กิจกรรมตามโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้ความสามารถตนเองของมารดา ในการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด

1.3 การเตรียมสถานที่ ผู้วิจัยจัดพื้นที่ในหอผู้ป่วยทารกแรกเกิดอย่างเป็นสัดส่วน เพื่อให้มารดาได้มีโอกาสใกล้ชิดกับทารก โดยจัดห้องสำหรับพักค้างคืนเพื่อให้มารดาได้อยู่กับทารก สามารถเข้าเยี่ยมทารกได้ตลอด 24 ชั่วโมง มีห้องสำหรับให้นมบุตร และอุปกรณ์สำหรับทำกิจกรรม เช่น การอาบน้ำ และการทำความสะอาดร่างกายหลังการจับถ่าย เป็นต้น

2. **ขั้นตอนการทดลอง** เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดแล้ว ผู้วิจัยจึงดำเนินการตามขั้นตอน โดยมีรายละเอียดการดำเนินกิจกรรมในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ดังนี้

กลุ่มทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้ความสามารถตนเอง ในการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนดเป็นรายบุคคล โดยทำกิจกรรมวันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 45 นาที จำนวน 6 ครั้ง เป็นเวลา 6 วันดังนี้

ครั้งที่ 1 (ในระยะหลังคลอดภายใน 48 ชั่วโมง)

มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสัมพันธภาพ และสร้างความเชื่อใจไว้วางใจ มีการกระตุ้นความรู้สึกรับรู้ความสามารถของตนเอง และการแสดงพฤติกรรมการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด รวมทั้งคลายความวิตกกังวลของมารดา ดังนี้

1. ผู้วิจัย แนะนำตนเอง พูดคุยอย่างเป็นกันเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์และให้ลงชื่อในใบยินยอมเข้าร่วมการศึกษาวិจัย เปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างได้ซักถามข้อสงสัย มีการจัดสถานที่ให้พร้อมต่อการเรียนรู้ เช่น บรรยายทฤษฎีบนแผ่นกระดาษ เป็นต้น เพื่อลดการกระตุ้นทางอารมณ์ทางลบแก่มารดาและนำมารดาไปยังห้องที่จัดเตรียมไว้โดยเฉพาะ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเอง ในการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด (Pre-test) ให้มารดาตอบ โดยผู้วิจัยอธิบายถึงวิธีการตอบแบบสอบถามอย่างละเอียด และเปิดโอกาสให้ซักถามเมื่อไม่เข้าใจ ใช้เวลาตอบแบบสอบถามประมาณ 5 นาที และชั่งน้ำหนักทารก

2. สนับสนุนให้กลุ่มตัวอย่างคุ้นเคยกับสถานการณ์การเป็นมารดา กระตุ้นให้มีปฏิสัมพันธ์ และสัมพันธภาพที่ดีกับทารก ให้ดูแลทารก ได้แก่ การสัมผัสจับต้อง การอุ้ม การเปลี่ยนผ้า และอธิบายถึงลักษณะของทารกคลอดก่อนกำหนดพอสังเขป เพื่อให้เกิดความเข้าใจในตัวบุตรที่เป็นทารกคลอดก่อนกำหนดมากขึ้น

3. มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การอภิปรายเกี่ยวกับลักษณะของทารกคลอดก่อนกำหนด และการระบายความรู้สึกร่วมกับผู้วิจัย พร้อมทั้งชี้แนะ และให้กำลังใจมารดาเพื่อลดการกระตุ้นทางอารมณ์ด้านลบ

ครั้งที่ 2 (ในระหว่างหลังคลอดวันที่ 3)

มีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นความรู้สึกรับรู้ความสามารถของตนเอง การแสดงพฤติกรรมดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด และช่วยให้มารดาเกิดประสบการณ์จริงในการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด ดังนี้

1. ยกตัวอย่างบุคคลที่เป็นที่รู้จักที่มีบุตรคลอดก่อนกำหนด ว่าสามารถเลี้ยงดูทารกคลอดก่อนกำหนดได้ และชมวิดิทัศน์เรื่องราวของมารดาที่มีประสบการณ์ที่มีบุตรคลอดก่อนกำหนด
2. ให้ความรู้ อธิบายแนะนำวิธีการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด และเปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัย พร้อมทั้งแจกคู่มือการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนดแก่กลุ่มตัวอย่าง
3. ให้กลุ่มตัวอย่างได้สังเกตลักษณะ และสื่อสัญญาณของทารกคลอดก่อนกำหนด ให้มารดาได้สัมผัสจับต้องทารก และฝึกปฏิบัติการดูแลทารกจริง
4. มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การอภิปรายเกี่ยวกับการดูแลบุตรหลังการปฏิบัติตามคู่มือ และหลังให้ความรู้ ร่วมกับผู้วิจัย การอธิบายถึงผลดีของการปฏิบัติตามคู่มือ เปิดโอกาสให้มารดาได้ระบายความรู้สึกเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติดูแลบุตร พร้อมทั้งชี้แนะเพื่อลดการกระตุ้นทางอารมณ์ในทางลบ และคอยให้กำลังใจมารดา เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจ

ครั้งที่ 3 (ในระหว่างหลังคลอดวันที่ 4)

มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มารดาสามารถดูแลทารกคลอดก่อนกำหนดได้ ดังนี้

1. ให้กลุ่มตัวอย่างได้สังเกตตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ผ่านวิดิทัศน์มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ การอุ้ม การดูแลรักษาความสะอาดของร่างกาย
2. แนะนำ สอน อธิบายทบทวนและสาธิตการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนดพร้อมทั้งเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างซักถามข้อสงสัย
3. ให้กลุ่มตัวอย่างได้มีประสบการณ์ตรงในการฝึกปฏิบัติการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด พร้อมทั้งชี้แนะเมื่อมารดามีข้อสงสัย หรือไม่สามารถปฏิบัติการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนดได้

ครั้งที่ 4 - 5 (ในระหว่างหลังคลอดวันที่ 5 - 6)

มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มารดาคลายความวิตกกังวล และกระตุ้นความรู้สึกรับรู้ความสามารถของตนเองที่ดีขึ้น สามารถปฏิบัติการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนดได้ ดังนี้

1. ให้กลุ่มตัวอย่างได้พูดคุยระบายความรู้สึกต่อประสบการณ์ในการได้ดูแลทารกคลอดก่อนกำหนดที่ผ่านมา รวมถึงปัญหาและอุปสรรค ร่วมกันแก้ไขปัญหา สังเกตและให้คำแนะนำช่วยเหลือเมื่อมารดายังปฏิบัติไม่ถูกต้อง และใช้คำพูดเสริมเพื่อให้กำลังใจ

2. ให้กลุ่มตัวอย่างได้มีประสบการณ์ตรงในการฝึกปฏิบัติการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด

ครั้งที่ 6 (ในระยะหลังคลอดวันที่ 7)

วัตถุประสงค์เพื่อให้มารดามีความมั่นใจ เชื่อมั่น และเกิดการรับรู้ความสามารถของตนเองที่ดีในการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด เกิดพฤติกรรมดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. ให้มารดาฝึกปฏิบัติการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด จนรู้สึกมั่นใจมีการสนับสนุนทางอารมณ์โดยทำให้กำลังใจในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น
2. ทบทวนความรู้ต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้ไปทั้งหมดตลอด 6 ครั้ง โดยให้มารดาอธิบาย และปฏิบัติจริง

3. กล่าวขอบคุณกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือ

กลุ่มควบคุม

ผู้วิจัยเข้าแนะนำตนเอง พูดคุยอย่างเป็นกันเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์และให้ลงนามในใบยินยอมเข้าร่วมการศึกษาวิจัย เปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างได้ซักถามข้อสงสัย หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเอง ในการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด (Pre-test) ให้มารดาตอบ โดยผู้วิจัยอธิบายเกี่ยวกับวิธีการตอบแบบสอบถามอย่างละเอียด และเปิดโอกาสให้ซักถามเมื่อไม่เข้าใจ ใช้เวลาตอบแบบสอบถามประมาณ 5 นาที และชี้แจงน้ำหนักทารก ซึ่งมารดากลุ่มควบคุมจะได้รับการพยาบาลตามปกติ กล่าวคือ แนะนำกฎระเบียบการเข้าเยี่ยมเมื่อแรกรับ และให้มารดาได้ฝึกฝนการดูแลทารกด้วยตนเอง เมื่อสงสัยไม่แน่ใจ ให้ปรึกษาพยาบาลเพิ่มเติมได้ และเมื่อถึงวันจำหน่ายทารกจำหน่ายพยาบาลวิชาชีพหรือพยาบาลเทคนิคประจำหอผู้ป่วยทารกแรกเกิดให้คำแนะนำแก่มารดา เกี่ยวกับการดูแลทารกทั่วไป เมื่ออยู่ที่บ้าน ซึ่งมีทั้งเป็นรายบุคคล และรายกลุ่มขึ้นอยู่กับจำนวนทารกที่ได้รับการจำหน่ายในวันนั้น

3. ขั้นตอนประเมินผลการทดลอง

3.1 เมื่อกลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมได้รับกิจกรรมครบตามกำหนด มีการนัดหมายกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 2 กลุ่ม พร้อมให้ใบนัด เมื่อทารกอายุครบ 1 เดือน เพื่อตรวจสอบสุขภาพมารดาและทารก พร้อมทั้งประเมินผลการทดลอง

3.2 ติดตามผลเมื่อทารกอายุครบ 1 เดือน ณ หน่วยงานผู้ป่วยนอกกุมารเวชกรรม มีการชั่งน้ำหนักตัวทารกกลุ่มตัวอย่างก่อนเข้าพบแพทย์ด้วยเครื่องชั่งน้ำหนักเดียวกันในทุกราย ในช่วงเวลา 8.00 – 9.00 น. เพื่อประเมินการเจริญเติบโตด้านน้ำหนักตัวทารก และให้มารดากลุ่ม

ตัวอย่างทั้งสองกลุ่มทำแบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนดเต็ม (Post-test) และแบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด

3.3 เปิดโอกาสให้มารดาในกลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

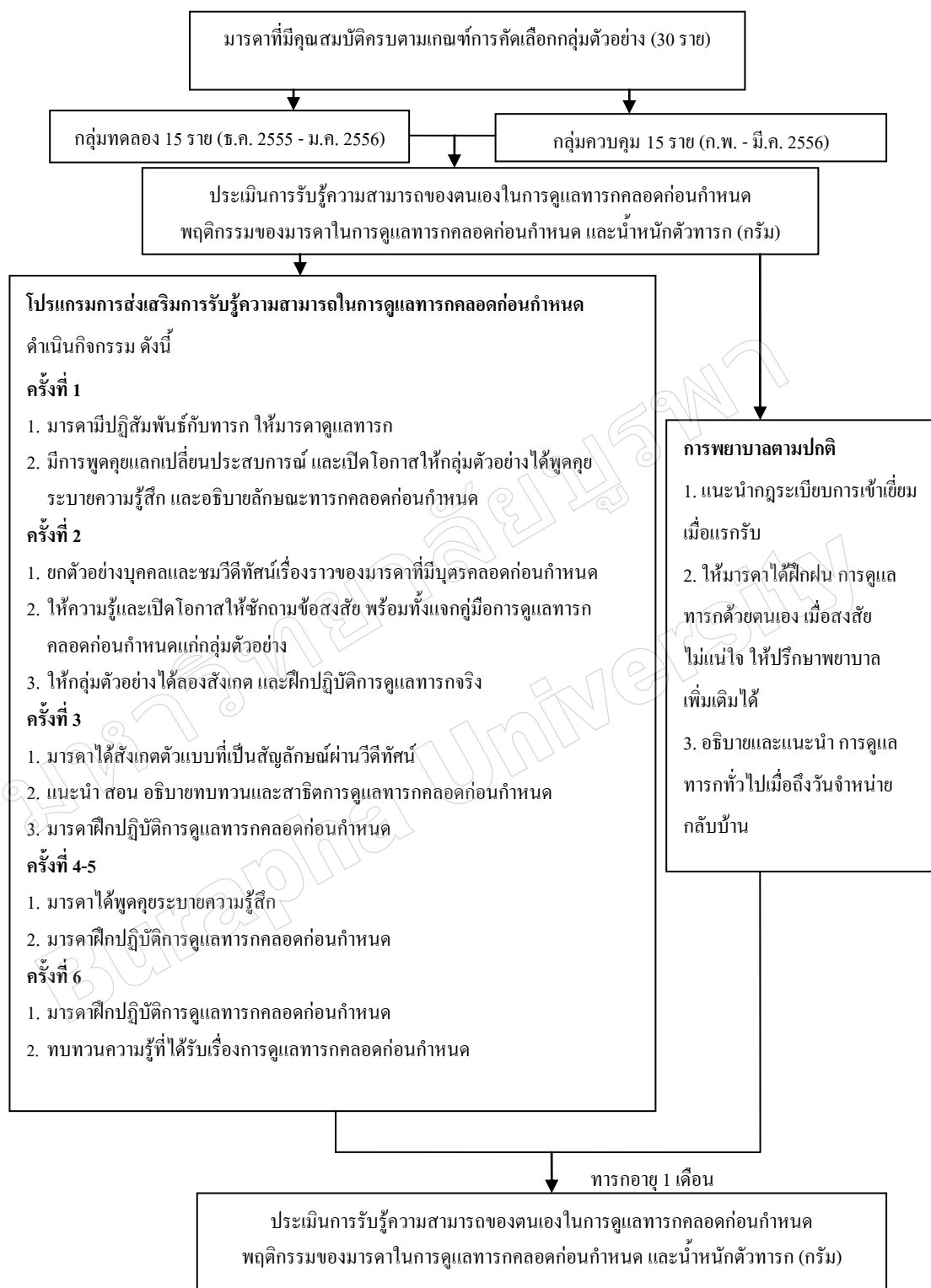
3.4 หลังจากนั้นแจ้งให้มารดาในกลุ่มตัวอย่างทราบถึงการสิ้นสุดการเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ พร้อมทั้งแสดงความขอบคุณที่มารดาให้ความร่วมมือ

3.5 เมื่อผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลได้ครบถ้วน ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้อธิบายวิเคราะห์ทางสถิติ

โปรแกรมส่งเสริมการรับรู้ความสามารถตนเองของมารดา ในการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด ประยุกต์ใช้แนวคิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง (Perceive self-efficacy) ของ Bandura (1997) ซึ่งมีความเชื่อมโยงทฤษฎีสู่โปรแกรมส่งเสริมการรับรู้ความสามารถตนเองของมารดา ในการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด ดังแสดงในภาพที่ 3

ทฤษฎี	โปรแกรม
1. Mastery Experiences	- การฝึกฝน และปฏิบัติจริงในการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนดด้วยตนเอง
2. Modeling	- การชมวิดิทัศน์ “ประสบการณ์ของมารดาในการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด” - การชมวิดิทัศน์ “การดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด” - แจกคู่มือ การดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด - การสาธิตการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนดจากผู้วิจัย
3. Verbal Persuasion	- แนะนำ พูดคุย และอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับปัญหาในการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด
4. Emotional Arousal	- ดูแลความสุขสบายทางร่างกาย และจัดสถานที่ให้ผ่อนคลายต่อการเรียนรู้ เพื่อลดการกระตุ้นอารมณ์ทางด้านลบ - ให้กำลังใจ เพื่อเพิ่มแรงกระตุ้นทางบวก

ภาพที่ 3 การประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองสู่โปรแกรมส่งเสริมการรับรู้ความสามารถตนเองของมารดา ในการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด

ภาพที่ 4 ขั้นตอนการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลได้ครบตามที่กำหนดแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป กำหนดความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และทดสอบความแตกต่างของข้อมูลทั่วไประหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มทดลอง โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi - Square) และการทดสอบค่าที (Independent t - test)
2. วิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเองในการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนดโดยเปรียบเทียบความแตกต่างก่อนการทดลอง และหลังการทดลองทันที ระหว่างมารดากลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง โดยใช้สถิติการทดสอบค่าที (Independent t - test)
3. วิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด โดยเปรียบเทียบความแตกต่าง หลังการทดลอง เมื่อทารกอายุ 1 เดือน ระหว่างมารดากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติการทดสอบค่าที (Independent t - test)
4. วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของน้ำหนักตัวทารกโดยเปรียบเทียบความแตกต่าง ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง เมื่อทารกอายุ 1 เดือน ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติการทดสอบค่าที (Independent t - test)